

(א) ב"ב קל"ג: (ג) [ועליו ט: וס"ט], (ד) [עין תוספות כמובט ל: ד"ה רב אשי וכו' ציבור ארוך], (ה) ג"א מי אמר דלם קרוב אלל ממוט או דילמא לא אמרין כ"י הדר פשטה לא אמרין אדם קרוב אלל ממוט. רש"י, (ס) מכות ב: (ז) [לקמן לג: מכות ה: כמובט לה:], (ז) [תוספתא דמכות פ"ד], (ח) כס"א לתא א"ת, (ט) רש"י מ"י, (י) כס"א: הרי, (כ) [וע"ע תוספות כמובט מה: ד"ה רבי יהודה ותוספות שבת קנה. ד"ה גבלו], (ל) [וכנ"ל].

גליון הש"ס

גמרא ואין אדם קרוב אצל סבונו. עין זבחים דף ע' ע"א תוספות ד"ה ע"פ: תר"ם ד"ה ובל וכו' ואי לא ודאי א"ת ב"ב, קשה לי דמ"מ אף אם לא כתיב והצדיק והרשע אם נכתב רק והיה אם בן הכות לרביא בין מן דמייירי מלקות ונדע דבמילא שם רע וכו' היינו מלקות ואח"כ נלך משם דלאו שאין בו מעשה לוקין וממילא מיידים העדים מלקות משום לא מענה וכו'.

מוסף רש"י

פלוני בא על אשתו. בעל שאמר בפני ב"ד פלוני כו', הוא ואחר מצטרפין להורגו. לבעל, אבל לא להורגה. דלכל אשתו פסול הוא לעדות (רשב"ם ב"ב קל"ד:). רמז לעדים וזוממין שולקין. עדי בן גרושה או עדי גלות שפטרם הכתוב מדין הומה, מנין שכן לוקין, ולקמיה פירן מיופוק ליה מללל מענה (מכות ב:). משום דהצדיק את הצדיק כו'. בתמיה, אי והצדיק והרשע צדיקין קאמר וצדיק ורשע צבעלי דינין, למה לי והצדיק צדיק כו' לכתוב כי יהיה ריב בין אשתו ונגשו אל המשפט, ופשטום יהיה אם כי הכתוב למה הוכיח כלן צדק צדיק ופי כל מלקות שהצדיק ב"ד את אשתו וחיובו את חביבו של מלקות, דלמא קרא למהני מלקות צובצדיקו והרשעו, אלל על כחן צדיקים משמע, עדים שקרים שהרשעו צדיק ואלו אחרים והיועם והצדיק את הנזון שהוא צדיק והרשעו את העדים הרשעים, והיה אם בין הכות את הרשע, אם הזמה וז בת מלקות היא שאינו יכול לקיים את דין הומה מגוריה, כגון צעדי בן גרושה או גלות, והפילו הרשע והכחי (שם).

דיני ממונות בשלשה

פלוני בא על אשתי [וכן] אלל לא להורגה. לפי שקרוב הוא אללה ואע"ג דמהימנין ליה צהאי סהדותא לגבי חזכריה לא מהימנין ליה לגבי אשתו והיינו פלגינן דיבורא דהא חד דיבורא הוא ולגבי האי מהימין ולא מהימין לגבי האי: אלל אשמו לא אמרין.

פלוני^א בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו אבל לא להורגה מאי קא משמע לן דמפלגינן בדיבורא היינו הך מהו דתימא אדם קרוב אצל עצמו אמרינן אצל אשתו לא אמרינן קא משמע לן ואמר רבא פלוני בא על נערה המאורסה והווימו נהרגין ואין משלמין ממון בתו של פלוני והווימו נהרגין ומשלמין ממון אמו ונפשות לזה ואמר רבא פלוני רבע השור והווימו נהרגין ואין משלמין ממון שורו של פלוני והווימו נהרגין ומשלמין ממון ממון לזה ונפשות לזה ואמר רבא פלוני רבע השור והווימו נהרגין ואין משלמין ממון שורו של פלוני רבע שורי מהו^ב מי אמרינן אדם קרוב אצל עצמו^ג ואין אדם קרוב אצל ממונו או דילמא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו בתר דבעיא הדר פשטה אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב אצל ממונו: מכות בשלשה כו': מנהגי מילי אמר רב הונא אמר קרא ושפטום שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה אלא מעתה והצדיק שנים והרשעו שנים הרי כאן שבעה ההוא מיבעי ליה כדעולא דאמר עולא רמו לעדים^ד וזוממין מן התורה מניין רמו לעדים וזוממין והא כתיב^ה כאשר זמם אלא רמו לעדים וזוממין השולקין מניין דכתיב והצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע משום דהצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע^ו והיה אם בן הכות הרשע ואלא עדים שהרשעו את הצדיק ואתו עדי אחרני והצדיק את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להגך רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה מלא תענה משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה ויבל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו: משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה: מ"ט דרבי ישמעאל אמר אביי אתיא רשע רשע מחייבי מיתות כתיב הכא והיה אם בן הכות הרשע וכתוב התם אשר הוא רשע למות מה להלן בעשרים ושלשה אף כאן בעשרים ושלשה רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי אי הכי אומדנא למה לי למחיייה ואי מאית לימות א"ל אמר קרא ונקלה אחיך לעיניך כי מחית אנבא דחיי מחית אלא הא דתנא^ז אמדוהו לקבל עשרים אין מכין אותו אלא מכות הראויות להשתלש וכמה הן תמוני סרי למחיייה

פרק ראשון סנהדרין

אצל אשתו לא אמרינן. אע"ג דמתני' היא צוה צורר (דף כ:). דבעל כאשתו לענין עדות ס"ד הכלל דמחמת מגו דמהימין להורגו מהימין להורגה: משום דהוה לאו שאין בו מעשה. וה"ה דה"מ למימר משום דהוה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ופס"ה גלי

לן והיה אם בן הכות הרשע דלקי וצלבד שלא יוכל לצא ל ידי חיוב מיתה אלל אם אפשר לו לצא ל ידי חיוב מיתה לא לקי כדלמך צמורה (בבא קמא דף עד: ושם) תסתים דרבי אלעזר דלמך הוכחשו צנפס ולצסוף הווימו אין נהרגין דא"ר אלעזר עדים שהוכחשו צנפס לוקין ואי ס"ד הוכחשו ולצסוף הווימו נהרגין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ושם תלמך דהכלל משמע דלוקין אללו דללל תענה משום דגלי לן קרא דוהיה אם בן הכות וכן צפ"ק דמכות (דף ז: ושם) גבי מעידים אלו צאיש פלוני שהוא או גרושה משמע דלכ"ע לקי וצמדין אלו צאיש פלוני שחיבו לחזירו מאתים זוז (שם 7). הוה נמי לקי לכ"ע אי לאו משום כדי רשעתו וצפ"ק דמכות (שם) גבי מעידים אלו צאיש פלוני שחיבו מלקות מ' ונמלאו זוממין קאמרי רבן דאין לוקין אלל מ' ואמרינן בגמרא (שם) האי לא תענה רבן מאי עבדי ליה מיצעי ליה לאזהרת עדים זוממין וי"ל דהתם ודאי כיון דלקו מ' מכאשר זמם ואי אפשר להלקותם בלא אזהרה דלל ענש הכתוב אכ"כ הזהיר והיינו מללל תענה ונמלא הך דלקי מכאשר זמם הוה משום אזהרה דלל תענה ולכן אי אפשר להלקות פ' על לאו אחד אלל צבן גרושה או צן חלושה שפיר לן מללל תענה וכן גבי מאתים זוז אי לאו כדי רשעתו הוה לקי מללל תענה דממון לא צעי אזהרה: וברא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. לפי' לרבי יהודה דאית ליה בכל דוכתא לוקין עליו אמי האי שנינא דהא מעדים זוממין יליף לה לר' יהודה צפ"ק דמכות (דף ז: ושם) ללא והיה אם בן הכות הרשע דגלי לן צעדים זוממין ה"א בכל דוכתא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו^ח: רבא אמר מלקות תחת מיתה עומדת. משמע דלית ליה ג"ש דרשע רשע וצמקוס אחר מפורש (לקמן דף לג: ושם ד"ה אמיל): מלקות תחת מיתה עומדת. י"מ משום דבני נח אזהרתן זו היא מיתתן וניתנת לישראל מלקות על אזהרתו תחת מיתה דבני נח ועוד י"ל משום דזימנין מתים ע"י מלקות כדמתן באלו הן הגולין (מכות דף ט: ושם) וזמם זה תחת דיו ופטור וקשה לשני הפירושים הללו דלמא פריך אי הכי אומדנא למה לי ופי' הקונטרס עיקר: שכבר

עין משפט גר מצוה

עו א מ"י פ"ב מהל' עדות הלכה ז: עו ב ג מ"י שם פ"ב הלכה י: עו ד מ"י שם פ"ב הלכה ז: עו ה מ"י פ"ב שם הלכה ח: עו ו מ"י שם הלכה ט: פא ז מ"י פ"ח מהלכות סנהדרין הלכה א והל"ב סגמ לאון קלט: פב ה מ"י שם פ"ח הלכה ז סגמ שם:

תורה אור השלם

1. כי יקרה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע: דברים כה א
2. ועשייתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו (במספר: דברים כה ב
3. ויקה אם בן הבת הרשע והפילו השפט והבדילו לפניו כדי רשעתו (במספר: דברים כה ב
4. לא תרצה לא תנאף לא תגבול לא תענה ברך עד שקר: שמות כ יג
5. ולא תקחו בכפר לנפש רצח אָשֶׁר הוא רָשָׁע למוות ב ימות יוֹקם: במדבר לה לא
6. אֲרַבְעֵים וָשֵׁנִי לֹא יִסֹּף פֶּן יִסֹּף לְהַבְחֹת עַל אִלָּהּ מִכָּה רָבָה וְנִקְלָה אֲדוּךְ לְעֵינֶיךָ: דברים כה ג

רבינו הגאון

פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו לבועל אבל לא להורגה דבעל לגבי אשתו קרוב הוא ועוד אמר פלוני בא על נערה מאורסה והווימו נהרגין שחייבו שקר כי בא על נערה מאורסה. ואין משלמין ממון שלא העירו על נערה דרונה. אבל אם העירו על בתו של פלוני שנבעלה באותם והווימו נהרגין על הבעל ומשלמין ממון לנערה כי בעדותן שנבעלה היו מפסידין כתובת בתולה מבעלה. וק"ל בכלהו כוותיה דרבא וכן הדין בעדים המעידין כי פלוני רבע שור כו'. ואם העיד כי פלוני רבע שורי הוא ואחר מצטרפין להורגו לרובע ולסקול השור ואסיקא פשטא רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב אצל ממונו: מכות ב' ג' שנאמר ונגשו אל המשפט ושפטום הרי כאן ב' אין כ"ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ג': אתיא רשע רשע פירוש כתיב הכא במלקות והיה אם בן הכות הרשע וגו' וכתיב אשר הוא רשע למות מה להלן בעשרים ושלשה רבא אמר מלקות במקום מיתה עומדת אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי אי הכי אומדנא למה לי למחיייה ואי מאית לימות א"ל אמר קרא ונקלה אחיך לעיניך כי מחית אנבא דחיי מחית אלא הא דתנא^ז אמדוהו לקבל עשרים אין מכין אותו אלא מכות הראויות להשתלש וכמה הן תמוני סרי למחיייה

עדים אחרונים את הצדיק והרי"י נעשו רשעים אלו העדים הראשונים וילקו ואם אינו ענין לעדות ממון דהא אין לוקין ומשלמין תניהו ענין לכן גרושה וכיוצא בו: לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. מחס לא תשמוד לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כג) באלו הן הלוקין (מכות דף יג:). מלקות במקום מיתה עומדת. דכיון דעבר על אזהרת צוראו ראוי הוא למוות ומיתה זו קנס עליו הכתוב והרי הוא ככחת מן המיתות וכי היכי דסקילה צפני ענמה ושריפה צפני ענמה והרג צפני ענמה הוה נמי מלקות ככחת מן המיתות: אי הכי. דהוא גופיה מיתה הוא: אומדנא למה לי. דקמני באלו הן הלוקין (שם דף כג). דלואמדן אותו אם אינו יכול לקבל ארבעים מלקין אותו לפי מה שיכול לקבל: ונקלה. בצעה שלוקה יהא אחיך שיכה את החי ולא את המת וכיון דמית ליה בפלגא כי מתי על אידך פלגא לאו על החי הוא: אמדוהו לקבל עשרים. וראו שאין יכול לקבל עשרים ואחת ואם יכיהו עשרים ואחת ימות צה: אין מנין אותו אלא. שמונה עשרה דמכות הראויות להשתלש לשלשה חלקים צעין שמכה שתי ידות מאחוריו ושלש מלפניו ומקרא נפקא לן באלו הן הלוקין (שם דף כג:). למחיייה